

Devlet Ormanlarına İzinsiz Atık-Çöp Bırakmak: Bir Çevre Kirliliği Fiili

Nilay Tulukcu Yıldızbař¹, Osman Devrim Elvan^{1*}

¹İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Orman Fakültesi, Çevre ve Orman Hukuku ABD, 34320, İstanbul

MAKALE KÜNYESİ

Geliş Tarihi: 13 Kasım 2021

Kabul Tarihi : 23 Kasım 2021

DOI:<https://doi.org/10.53516/ajfr.1023097>

*Sorumlu yazar:

 devrimelvan@iuc.edu.tr

ÖZ

Devlet ormanlarına atık bırakılması ve çevre kirliliğine neden olunması konusunda, 6831 sayılı Orman Kanunu açık bir düzenleme içermemektedir. Konuyla ilgili olarak genel kanunlarda düzenlemeler olduğu görülmüştür. Başta Çevre Kanunu olmak üzere, Türk Ceza Kanunu ve Kabahatler Kanunu gibi genel kanunlarda hükümler

bulunmaktadır. Özel kanunlarda hüküm olmaması halinde genel kanun hükümlerinin uygulanabileceği prensibi hem doktrinde hem de yargı kararlarında ortaya konmuştur. Ancak, orman idaresi ormanlarda kirlenme fiiline karşı, genel kanun hükümlerini aktif bir şekilde uygulamaya koymamaktadır. Çalışmada devlet ormanlarına bırakılan atıklara dair hangi kanun hükümlerinin uygulanabileceği ve yüksek yargı organlarının da konuyla ilgili yaklaşımı ortaya konmaya çalışılmıştır. Cezayı uygulayacak mercilerin belirtildiği çalışmada fiil, suç ya da kabahat olarak ayrımı gözetilerek değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Orman, kirlilik, mevzuat, yaptırım, Türkiye

Araştırma Makalesi

Illegally Leaving Waste and Garbage in State Forests: An Act of Environmental Pollution

ABSTRACT

There is no clear regulation in the forest law No.6831 regarding to leave of the waste and environmental pollution in state forests. On the other hand, there are legal regulations in general laws on this subject. There are provisions in general laws such as the Environmental Law, the Turkish Penal Code and the Misdemeanor Law. The principle that the provisions of the general law can be applied in the absence of provisions in special laws has been revealed both in the doctrine and in the judicial decisions. However, the forest administration does not actively implement the provisions of the general law against the act of polluting the forests. In the study, it has been tried to reveal which law provisions can be applied regarding the wastes left in the state forests and the approach of the high judicial bodies on the subject. In which the authorities that will apply the punishment are also specified in the study, the act is evaluated by considering the distinction as a crime or misdemeanor.

Keywords: Forest, pollution, legislation, sanction, Turkey

Bu makaleye atıf:

Tulukcu Yıldızbaş, N., Elvan, O. D., 2021. Devlet ormanlarına izinsiz atık-çöp bırakmak: Bir çevre kirliliği fiili. Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi, 7(2): 184-193.

This article is licensed under CC BY-NC 4.0

1. Giriş

Türkiye 78 milyon hektarlık alanıyla, ekolojik bakımdan zengin bir çeşitliliğe sahiptir. 2020 yılı itibarıyla yapılan tespitlere göre ormanlık alanlar, ülke alanının %29,4' ünü kaplamaktadır (OGM, 2020). Bu alanların %99'dan fazlası devlet, yaklaşık %1'i de kamu tüzel kişiliğine ait ormanlar ile özel ormanlardan oluşturmaktadır (Ayaz ve İnanç, 2009; Birben ve Güneş 2015; Ayanoğlu ve ark., 2008). Tamamına yakını devlet ormanları olan Türkiye'deki ormanlar, barındırdıkları zengin flora ve fauna türleri açısından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla bu zenginliğin korunması ve sürdürülebilirliğin sağlanması konusunda çok hassas davranılması gerekmektedir. Mevzuat incelendiğinde orman ekosistemini oluşturan flora ve fauna ile bunların yaşam ortamlarını oluşturan sahaların bir bütün halinde korunduğu tek bir kanun olmadığı görülmekte, orman florasının ve yerleri hakkında 1956 tarihli 6831 Sayılı Orman Kanunu, ormanda yaşayan kara faunasının ve ormanlardaki sulak alanların 2003 tarihli 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu, suda yaşayan canlılar ile Kara Avcılığı Kanununun kapsamı dışındaki konularda 1971 tarihli ve 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu uygulandığı görülmektedir.

Tamamına yakını devlete ait olan ormanlardan, ekosistem hizmetlerinin yanı sıra kanunen kamu yararına olacak şekilde de yararlanılması söz konusudur (Coşkun, 1999). Başlıca yararlanma izinleri; 6831 sayılı Orman Kanunu'nda düzenlenmiş 16, 17, 18, 19. madde izinleri, Kanunun 24. maddesi gereği milli park, tabiat parkı ve mesire yeri olarak ayrılması ile verilen kullanma izinleri ve Turizm Teşvik Kanununca verilen izinlerdir. Gerek tahsis edilen gerekse rekreasyonel amaçlı halkın kullanımına açılan sahalarda insan ve dolayısıyla insana bağlı araç hareketliliği yaşanmakta bu hareketlilik sonucunda ormanlara doğal olmayan evsel ya da kullanım amacına göre değişen çeşitli atıklar bırakılmaktadır. Söz konusu atıkların devlet ormanlarına bırakılması sonucunda, 6831 Sayılı Orman Kanunu'nda mevcut yasal boşluklardan dolayı etkili ve caydırıcı yaptırımlar uygulanamamaktadır. Özellikle suç kapsamına girmeyen ve idari yaptırımı gerektiren atık bırakılması fiillerine ilişkin, orman genel müdürlüğünün faaliyet raporlarında ve idari yaptırım için düzenlenen kurum içi bilgilendirme yazılarında, 4915 sayılı Kanunun 21/3 maddesi hariç, açıklamalara da rastlanmamaktadır.

2. Türk Mevzuatında İzinsiz Atıklara Uygulanan Yaptırımlarına İlişkin Yasal Düzenlemeler

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 56. Maddesine göre; herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca da çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirliliğini önlemek gerek Devlete gerekse vatandaşlara ödev olarak yüklenmiştir (Otacı, 2015; Bilgili, 2015; Gemalmaz, 1986; Güneş, Coşkun, 2004; Velioglu, Yıldırım, 2007).

Anayasanın bu amir hükmü uyarınca çevreye izinsiz atık bırakma yani çevre kirliliğine neden olma fiili Türk mevzuatında hem suç hem de kabahat olarak düzenlenmiştir.

Atıkların çevre kirliliğine neden olması suçu, Türk Ceza Kanununun 181 ve 182. maddelerinde düzenlenmiştir. Manevi unsuru hem kast hem taksir olan suç. 181. maddesinde suçun kasten işlenmesini yaptırımı bağlamıştır (Kayaer, 2019; Talas, 2013). Buna göre "ilgili kanunlarla belirlenen teknik usullere aykırı olarak ve çevreye zarar verecek şekilde, atık veya artıkları toprağa, suya veya havaya kasten verilmesi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmış, bu atık veya artıkların toprakta, suda veya havada kalıcı özellik göstermesi halinde ise, cezanın iki kata kadar artırılacağı hükme bağlanmıştır. Maddenin dördüncü fıkrasında suçun nitelikli hali düzenlenmiş, buna göre, söz konusu fiillerin, insan veya hayvanlar açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerini değiştirmeye neden olması halinde, beş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına ve bin güne kadar adli para cezasına hükmolunacağı ifade edilmiştir.

182. madde uyarınca ise, çevreye zarar verecek şekilde taksiren, atık veya artıkların, toprağa, suya veya havaya verilmesi halinde adli para cezasına, bu atık veya artıkların, toprakta, suda veya havada kalıcı etki bırakması halinde ise, iki aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir (Artuk, 2012). Atık veya artıkların toprağa, suya veya havaya taksirle verilmesinde insan veya hayvanlar açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerinin değişmesi halinde ise, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı ifade edilmiştir.

Atıkların izinsiz çevreye bırakılması fiili, söz konusu fiilin taşıdığı şartlar bakımından Orman Kanunu uyarınca da suç sayılmıştır. Şöyle ki doğrudan atık bırakma fiili orman kanununda suç olarak tanımlanmamış olmasına rağmen, 6831 Sayılı

Orman Kanunu'nun 17. Maddesinde düzenlenen kamu yararına olan fiillerin izinsiz gerçekleştirilmesi suç olarak düzenlenmiştir. Buna göre, 17. Madde uyarınca verilen izinler arasında "katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerinin" devlet ormanlarında izinsiz şekilde yapılması, kanunun 93. Maddesi gereğince altı aydan iki yıla kadar hapis cezasını gerektiren bir fiil olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte Yargıtay'ın¹ emsal kararlarında maden izin alanı dışında madencilik faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan pasaların, çöplerin, hafriyatların orman alanlarına temellük veya süreklilik kastı ile dökülmesi işgal ve faydalanma suçu olarak kabul edilmiş ve 93. Madde uyarınca temel ceza olarak altı aydan iki yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.

Bir diğer suç düzenlemesi ise, 1983 tarihli 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nda yer almaktadır. Kanunun 14/c). Maddesinde, bu kanunun kapsamına giren (Milli Park, tabiat alanları, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı) alanlarda toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemlerin yapılamayacağını düzenlemiştir. Kanunun 21. Maddesinde, bu Kanunda yazılı yasaklamalara ve mecburiyetlere aykırı hareket edenler hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükümlenacağını belirtmiştir.

Türk mevzuatında ormanlara izinsiz atık bırakma fiilinin kabahat yani idari para cezası olarak düzenleyen bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, genel kanun kapsamında çevre kirliliğine neden olacak fiillere ilişkin temel kanunlar 1983 tarihli 2872 sayılı Çevre Kanunu ve 2005 tarihli 5326 sayılı Kabahatler Kanunu olmakla beraber, yaban hayatı ve ekosisteme zarar verecek şekilde atık bırakılması fiili ise 2003 tarihli 4915 sayılı Kara Avcılığında düzenlenmiştir.

2872 Sayılı Çevre Kanunu 8. maddesi, her türlü atık ve artığı, çevreye zarar verecek şekilde, ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama vermeyi, depolamayı, taşımayı, uzaklaştırmayı ve benzeri faaliyetlerde bulunmayı yasaklamış, kirlenenin de kirlenmenin etkisini gidermek zorunda olduğunu "kirlenen öder" ilkesi ile hükme bağlamıştır (Turgut, 1995; Sezer ve Dökmen, 2018). Çevre Kanununun 9. maddesinin a fıkrasında

doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunmasının esas olduğunu belirten kanun, çevrenin, biyoçeşitliliğin, sulak alanların her türlü kirliliğe karşı korunması konusunda gerekli önlemlerin alınmasını ve aykırı hareket edenlerin de yaptırıma bağlanması prensibini benimsemiştir. Çevre kanunu yaptırım olarak, ödetmeyi yani zararın tazmin ettirilmesi anlayışını benimsediği için, yasaya aykırı faaliyetlerde idari para cezaları belirlemiştir. Hava, su, toprak ve biyoçeşitliliğin kirlenmesine karşı çeşitli düzenlemeler barındıran kanunun, çalışma konusu olan orman ekosistemine atık bırakılması ile doğrudan ilişkilendirilebilecek maddeleri $20/k^2$, $20/r^3$, $20/s$ ve $20/v^4$ olarak ifade edilebilir.

Diğer bir kanun ise, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunudur. Kanununun 4. Maddesinin 5. Fıkrası yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarını ve bu sahaları etkileyecek sahalar bina ve tesislerden arıtılmadan atık bırakılmasını yasaklamış, 21/3 Maddesinde bu atıkların yaban hayatı yaşam alanları ve ekosisteme zarar vermesi halinde, yaptırımın 2872 sayılı Çevre Kanunu hükümleri uyarınca yaptırıma bağlanacağını hüküm altına almıştır.

2005 tarihli 5326 Sayılı Kabahatler Kanununun 41. maddesinde evsel ve bireysel atıkların, toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atılması halinde, yirmi Türk Lirası idari para cezası verileceği düzenlenmiştir (Özel, 2020; Gürün, 2018). Bununla birlikte maddenin 3 ve 4. Fıkrasında, hayvan kesimine tahsis edilen yerler dışında hayvan kesen veya kesilen hayvan atıklarını sokağa veya kamuya ait sair bir alana bırakan kişiye, elli Türk Lirası, İnşaat atık ve artıklarını bunların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye de yüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idari para cezası verileceği belirtilmiştir.

Son olarak çalışma konusu ile ilgili 3621 Sayılı Kıyı Kanununun 8 ve 15. Maddelerinde, kıyılara moloz, toprak, curuf, çöp gibi kirlenici ve çevreyi bozucu etkisi olan atık ve artıklar dökülmesi halinde, atığın kirlenici ve bozucu etkisine göre, Çevre Kanunu, Kabahatler Kanunu veya Türk Ceza Kanunu hükümlerinin uygulanabileceğini ifade etmiştir.

¹ Yargıtay 3. Ceza Dairesi E. 2000/10477 K. 2000/12944 T. 17.10.2000, Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2015/3-1073 K. 2019/64 T. 5.2.2019

² Bu Kanununun 9 uncu maddesinin (a) bendinde belirtilen hususlara aykırı olarak biyolojik çeşitliliği tahrip edenlere, (d) bendi uyarınca ilan edilen Özel Çevre Koruma Bölgeleri için tespit edilen koruma ve kullanma esaslarına aykırı davrananlara ve (e) bendinin ikinci paragrafı uyarınca sulak alanlar için yönetmelikle belirlenen koruma ve kullanım usul ve esaslarına aykırı davrananlar ile (f) bendinde belirlenen esaslara ve yasaklamalara aykırı davrananlara 20.000 Türk Lirası , (e) bendinin birinci paragrafına aykırı davrananlara 100.000 Türk Lirası idari para cezası verilir.

³ Bu Kanunda ve yönetmeliklerde öngörülen usul ve esaslara, yasaklara veya sınırlamalara aykırı olarak atık oplayan, taşıyan, geçici ve ara depolama yapan, geri kazanan, geri dönüşüm sağlayan, tekrar kullanan veya bertaraf edenlere 90.000 Türk lirasından 360.000 Türk lirasına kadar ithal edenlere 300.000 Türk lirası idari para cezası verilir.

⁴ Bu Kanunda ve ilgili yönetmeliklerde öngörülen yasaklara veya sınırlamalara aykırı olarak tehlikeli atıkları toplayan, ayıran, geçici ve ara depolama yapan, geri kazanan, yeniden kullanan, taşıyan, ambalajlayan, etiketleyen, bertaraf eden ve ömrü dolan tehlikeli atık bertaraf tesislerini kurallara uygun olarak kapatmayanlara 100.000 Türk Lirasından 1.000.000 Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir.

3. Materyal Yöntem

Önceki bölümlerde de belirtildiği üzere 6831 Sayılı Orman Kanunu'nda Devlet ormanlarına atık bırakma fiiline ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak Devlet ormanları, özellikle halkın kullanımına açık ve kamu yararına tahsise izin verilen kısımlarında yoğun faaliyet ve insan baskısı nedeniyle atık kirliliğine maruz kalmaktadır. Hatta bu atıklardan kaynaklı olarak orman yangınları da çıkabilmektedir. Çalışmada devlet ormanlarında atıklara ilişkin etkili yaptırımların uygulanması konusunda bir analiz yapılmaya çalışılmıştır. Bu analizde öncelikle izinsiz atıklarla çevre kirliliğine neden olan fiillere karşı uygulanan yaptırımlar incelenmiş, devamında hukukun genel ilkelerinden *lex posterior* ve *lex specialis* ilkeleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yüksek yargı organlarının kararlarının⁵ ayrıca ele alındığı çalışmada gerek yaptırımların uygulama alanları gerekse yetki devri konusundaki emsal kararları analiz edilerek, sonuç ve öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

4. Değerlendirme

İzinsiz atıklar konusunda 6831 sayılı Orman Kanunu'nda açık bir yaptırım bulunmazken, tanımlar kısmında da ise "atık", "çevre" veya "çevre kirliliğini" açıklayan tanımlar yer almamaktadır. Bu konudaki yasal tanımlar 2872 Sayılı Çevre Kanunu ve ikincil mevzuatında bulunmaktadır.

Çevre Kanunu, *atığı*; herhangi bir faaliyet sonucunda oluşan, çevreye atılan veya bırakılan her türlü madde olarak tarif etmiş, *katı atığı ise*, üreticisi tarafından atılmak istenen ve toplumun huzuru ile özellikle çevrenin korunması bakımından, düzenli bir şekilde bertaraf edilmesi gereken maddeler olarak tanımlamıştır (Gündüzalp ve Güven, 2016; Solak ve Pekküçükşen, 2018). Yine aynı kanunda *evsel katı atık*, tehlikeli ve zararlı atık kapsamına girmeyen konut, sanayi, işyeri, piknik alanları gibi yerlerden gelen katı atıklar şeklinde belirtilmiştir (Bilgili, 2020). *Tehlikeli atık* ise, fiziksel, kimyasal ve/veya biyolojik yönden olumsuz etki yaparak ekolojik denge ile insan ve diğer canlıların doğal yapılarının bozulmasına neden olan atıklar ve bu atıklarla kirlenmiş maddeler şeklinde ifade edilmiştir (Taşer ve Erdoğan, 2009).

Tanımlarda geçen *çevre* ise yine 2872 Sayılı Kanun'da, canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam, olarak tanımlanmıştır. Çevre kanunu ayrıca *çevre kirliliği* tanımı da yapmıştır, buna göre;

çevre kirliliği, çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve eko-lojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etkidir (Gençay ve Birben, 2016).

Yukarıda da ifade edildiği üzere söz konusu tanımlar orman kanunda yer almamaktadır. Fakat tanımların içeriği incelendiğinde bu tanımların ormanlar ile ilgili olarak değerlendirilebileceği açıktır. Şöyle ki, ormanlar da Çevre Kanunu'nda yapılan çevre tanımı içerisindedir yine aynı şekilde çevre kirliliği de ormanlarda meydana gelen kirliliği tanımlamaktadır. Dolayısıyla atıklar ile ilgili tanımlar aynı şekilde çevrenin bir parçası olan ormanlar için de söz konusudur.

Uygulamada ise, ormanlar hakkında özel bir kanun olan 6831 sayılı Orman Kanunu'nun yürürlükte olmasından dolayı daha genel bir kanun olan Çevre Kanunu hükümlerinin ormanlar için uygulanmadığı görülmektedir. Bu konuda, orman kanununda bir hüküm yok ise, genel bir kanun olan Çevre Kanunu hükümleri veya diğer genel kanun hükümleri uygulanabilir mi? Bu soruya hukukun genel prensipleri ile cevap vermek mümkündür.

Hükümlerinin mahiyeti itibarıyla herkese veya her olaya uygulanması mümkün olan kanunlara genel kanun denilmektedir. Buna mukabil belli kişilere veya belli olaylara uygulanan kanunlara ise özel kanun denmektedir. Aynı anda aynı olayı düzenleyen biri genel diğeri özel iki ayrı kanun yürürlükte bulunduğu takdirde ise, önceki kanun genel yeni kanun özel ise, bu takdirde olaya özel olan yeni kanun hükümleri uygulanmalıdır. Şayet, önceki kanun özel yeni kanun genel ise bu durumda da kanun koyucunun genel yasayı çıkarırken hangi amacı taşıdığına bakmak gerekir. Yasa koyucu önceki tarihli özel kanunla düzenlenen hususlarda yeni bir bakış açısıyla sonraki tarihli genel kanunla bir değişiklik öngördüğü takdirde olaya sonraki tarihli genel kanunun uygulanması gerekir (Zevkliler, 1986). Aynı düzeyde yer alan önceki kanun özel, sonraki kanun genel nitelikte ise bunların arasındaki çatışmanın hangi ilkeye göre çözüleceği konusunda kesin bir şey söylenemez. *Lex posterior*'a göre sonraki genel kanun, *lex specialis*'e göre ise önceki özel kanun uygulanmalıdır. Dolayısıyla burada *lex posterior* ile *lex specialis* ilkeleri arasında bir tercihte bulunmak gerekir. Bu tercih konusunda pozitif hukukun bir düzenlemesi yoktur. Bu konu doktrinde de tartışmalıdır. Doktrindeki daha ağır basan görüş, önceki tarihli özel kanunun, sonraki tarihli genel kanun ile yürürlükten kaldırılmayacağı yönündedir. Bu çözümü Latince şu ilke de destekler niteliktedir: "Generalis clausula non porrigitur ad ea quae antea specialiter sunt comprehensa (Bir genel hüküm, önceden özel olarak öngörülmuş şeyleri sona

⁵ Kazancı otomasyonu veri tabanı kullanılmıştır (www.kazancı.com.tr).

erdirmez)” (Gözler, 2013; Karayalçın ve Yongalık, 2008; Gözübüyük, 2005)

Bu açıklamalar ışığında 6831 Sayılı Orman Kanunu özel kanun, Çevre Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve Kabahatler Kanununun ormanlarla ilgili konularda genel kanun olduğu anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere Lex specialis ilkesi uyarınca özel hükmün olduğu konuda genel hüküm ihmal edilmektedir (Gözler, 2013). Özel kanunda hüküm bulunmayan hallerde ise, genel kanun hükümlerin uygulanmaktadır. (Başkan, 2013; Kar,2014). Yargıtay’ın da özel hüküm bulunmadığı hallerde genel hükümlere göre karar verileceğine dair emsal kararları⁶ bulunmaktadır.

Dolayısıyla ormanlarda çevre kirliliğine sebebiyet veren atıklar hakkında özel kanunda hüküm olmaması nedeniyle genel kanunlara gidileceği ve yaptırım uygulamalarını genel kanun hükümlerine göre yapılabileceği ifade edilebilir.

Bu bağlamda ormanlarda atıklardan kaynaklanan çevre kirliliğinin öncelikle suç mu yoksa kabahat mi olduğunun tespiti gerekmektedir.

Fiilin suç oluşturduğu haller ile ilgili öncelikle, Yargıtay’ın⁷ madencilikten kaynaklı atıkların orman alanlarına temellük veya süreklilik kastı ile dökülmesi halini işgal ve faydalanma suçu olarak kabul ettiği çalışmanın giriş kısmında belirtilmişti. Bu konuyla ilgili altı çizilmesi gereken olay, suç konusu yerin 2863 sayılı kanun uyarınca SİT alanı olup olmadığının tespitini yapılmasıdır, çünkü curuf, çöp, sanayi atığı ve diğer çevreye zarar verecek atıkların devlet ormanı içindeki sit alanlarından olması durumunda 2863 sayılı kanunun 65/a hükmü gereğince hapis cezasına çarptırılması gerekecektir, keza Yargıtay’ın⁸ görüşü de bu yöndedir.

Diğer suç konusu fiiller ise TCK’nın 181 ve 182. maddeleri ile ilgili olabilmektedir. Devlet ormanlarında atıklardan kaynaklı olarak TCK 181 ve 182. maddeleri unsurları oluştuğunda, orman idaresinin suç duyurusunda bulunmasında ya da resen soruşturma başlatılmasında TCK hükümleri ve mevzuat açısından bir engel bulunmamaktadır. 181 ve 182. maddelere ilişkin Yargıtay⁹, atığın 181/3. fıkrası uyarınca alıcı ortamda kalıcı özellik gösterip göstermediğinin ve anılan Kanun’un 181/4. fıkrasında bahsedilen “insan veya hayvanlar açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerini değiştirmeye neden olabilecek” nitelikte olup olmadığının belirlenebilmesi için suça konu deşarj edilen atığın nitelik, miktar ve yoğunluğunun

örnekleme ve diğer bilimsel yöntemlerle tespit edilmesini aramaktadır. Yine Yargıtay’ın¹⁰ yerleşik uygulaması gereği, “çevreyi kasten kirletme” suçunu düzenleyen 181/1, “taksirle kirletme” suçunu düzenleyen 182/1 ve 2872 Sayılı Çevre Kanunu’nun 8. maddelerinde suçun unsuru olarak kabul edilen “çevreye zarar verecek şekilde” kavramı, “gerçekleşen somut bir zararı” değil, “zarar vermeye elverişliliği, zarar ihtimalini” anlatmaktadır. Madde gerekçesinde de açıklandığı üzere atık veya atığın; kasten su, hava ve toprak şeklinde gruplandırılan alıcı ortama ya da bu ortamlarla ilişkili ekosistemlerden birine verilmesi ile suç oluşacaktır. Çevrenin kasten kirletilmesi, kanunda tehlike suçu olarak düzenlenmiştir. Zararın gerçekleşmesi, bu suçta unsur olmadığı gibi cezalandırma şartı da değildir.

Konusu suç olan bir başka fiil ise, 2873 SK’nun 14. ve 21. maddeleri uyarınca devlet ormanları içinde milli park, tabiat parkı ve tabiatı koruma alanları ile ilgili bu alanlardaki toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemlerin gerçekleşmesidir. Bu konuda da yine bakanlığın sorumlu birimi Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğü yetkilileri tarafından suç duyurusunda bulunulabilir veya resen de soruşturma başlatılabilir. Burada vurgulanması gereken ayrıntı ise, 6831 sayılı Orman Kanununun Ek 14. Maddesidir. İlgili madde gereğince 2873 sayılı Milli Parklar Kanununun uygulandığı alanlarda, alanın sit statüsü özelliği korunması kaydıyla, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun diğer hükümlerinin uygulanmamaktadır. Yargıtay’ın konuya dair verdiği bir kararda, Milli Parklarda 2873 SK’nun 14 ve 21. Maddeleri uygulanması gerekirken 2863 sayılı Kanunun maddelerinin uygulanması bozma sebebi sayılmıştır.

Devlet ormanlarında işlenebilecek yukarıda belirtilen bu suçlar, şikâyete bağlı suçlardan olmayıp, herkes tarafından ayrıca ihbarda bulunarak da soruşturma ve devamında kovuşturma başlatılabilir. Devlet ormanlarında çevre kirliliğine neden olabilecek ve konusu suç olan fiiller ile ilgili olarak şikâyet merci belli olup, suçun şikâyete bağlı olmamasından dolayı sorumlu kurumların yanı sıra herkes şikâyette bulunabilir. Çünkü suç kamusal bir suçtur. Ancak yasadışı fiilin idari yaptırımını gerektiren bir fiil olması halinde, idari yaptırımın uygulanacağı mevzuat ile yaptırımını uygulayacak yetkili merci önem arz etmektedir. Bu konuda da Danıştay kararları incelendiğinde 2018 yılında verilen bir kararda¹¹, 2872 Sayılı Çevre Kanununun 20/k

⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2018/10-825 K. 2021/964 T. 7.7.2021

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2021/22-125 K. 2021/447 T. 8.4.2021

⁷ Yargıtay 3. Ceza Dairesi E. 2000/10477 K. 2000/12944 T. 17.10.2000
Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2015/3-1073 K. 2019/64 T. 5.2.2019

⁸ Yargıtay 12. Ceza Dairesi E. 2013/19484 K. 2015/5286 T. 27.3.2015

⁹ Yargıtay 18. Ceza Dairesi E. 2015/13199 K. 2017/3032 T. 20.3.2017

¹⁰Yargıtay 4. Ceza Dairesi E. 2020/13785 K. 2021/5110 T. 22.2.2021

Yargıtay 4. Ceza Dairesi E. 2020/15687 K. 2021/3455 T. 8.2.2021

Yargıtay 4. Ceza Dairesi E. 2020/25010 K. 2020/20491 T. 21.12.2020

¹¹ Danıştay 14. Daire E. 2016/2926 K. 2018/3168 T. 26.4.2018

maddesi uyarınca idari para cezası verilmesi üzerine anılan işlemin iptali istemiyle bakılan davada, idari para cezası işleminin vali yardımcısının tesis ettiği, vali yardımcısına, dava konusu idari para cezasını verebilmesine imkan verecek bir yetki devri yapıldığı hususunda dosya kapsamında herhangi bir bilgi ve belge de mevcut olmadığından, yetkili mercii tarafından tesis edilmeyen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamıştır. 2018 yılına ait bir başka kararda¹², 2872 Sayılı Çevre Kanunu'nun 8. maddesiyle Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği hükümlerinin ihlal edildiğinden bahisle aynı Kanununun 20. maddesinin (r) bendi ve 23. maddesi uyarınca Büyükşehir Belediye Başkanlığı işlemi ile idari para cezası verilmiştir. Ancak, dava konusu işleme dayanak yapılan tutanakların, Orman Bölge Müdürlüğünde görevli çalışanların düzenlediği suç tutanakları olduğu, dolayısıyla tutanakların, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından çevre denetimi ile ilgili görevlendirilmiş denetim elemanlarınca düzenlenmediği görüldüğünden, yetkili personel tarafından düzenlenmeyen tespit tutanağı dayanak yapılmak suretiyle verilmiş olan dava konusu idari para cezasında hukuki isabet görülmemiştir. 2018 yılına ait bir başka kararda¹³ da konu 2872 Sayılı Çevre Kanunu'nun 20/r maddesi uyarınca verilen idari para cezasıdır. Bu ceza ile ilgili olarak, Çevre ve Orman BakanlığınınBüyükşehir Belediye Başkanlığına 2872 Sayılı Çevre Kanunu'nun 12. maddesi kapsamında yapılmış bir yetki devri bulunduğu ancak davaya konu idari para cezası işleminin, belediye başkanı, belediye encümeni ya da çevre koruma daire başkanı tarafından değil, zabıta dairesi başkanlığından 2 personel tarafından düzenlenmiş olduğu görülmüştür. Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından zabıta daire başkanlığına, davaya konu idari para cezası işlemini tesis etmek üzere yapılan bir yetkilendirme olup olmadığının sorularak gelecek cevaba göre esas incelemesine geçilmesi kararı verilmiştir.

Yukarıda açıklanan yetki devrine ilişkin yargı kararlarının aksine bir durum ise yetki devri yapılmamış genel kolluk kuvvetlerine ilişkindir. Bu konuda Jandarma personelinin tuttuğu tutanaklar ilişkin verilen idari para cezalarında, Jandarma Genel Komutanlığına yetki devri yapılmadığına bahisle açılan davalarda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 2019 yılında verdiği kararda¹⁴, Jandarmanın sorumluluk alanları içinde kamu düzenini korumak, asayiş ile kamu düzenini

sağlamak, koruma ve kollamak ve bunun için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak görevinin bulunduğu, çevrenin korunmasına ve kirletilmesinin önlenmesine yönelik uygulamaların da kamu düzenine ilişkin bulunması sebebiyle, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının çevre denetimi ile ilgili görevli personel kapasitesinin de sınırlı olması nedeniyle geniş bir alanı kapsayan ülkenin kırsal alanlarında çevre denetiminin yeterince ve sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı dikkate alınarak, Jandarmanın Çevre Kanunu kapsamındaki konusu suç teşkil eden fiil ve uygulamaları tespit yetki ve görevinin bulunduğunu hüküm altına almıştır. Bu karar neticesinde Jandarma personeli tarafından çevre kirliliğine istinaden düzenlenen tutanaklarda yetki devri şartı aranmaksızın tutanakların geçerli olduğu sonucuna varılmıştır. Söz konusu bağlayıcı karar neticesinde Danıştay birçok kararında¹⁵ Jandarma personeli tarafından tutulan tutanaklara istinaden verilen idari para cezalarının iptali yönündeki itirazları reddetmiştir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun¹⁶ çevre kirliliğine dair emsal bir başka önemli kararında ise, 2872 Sayılı Çevre Kanununun ihlalinin değerlendirmesi yapılırken, idari para cezasına konu eylemin, bir kamu hizmetinin yerine getirilmesine yönelik olup olmadığının ve çevreyi kirletme sonucu doğurup doğurmadığının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda Danıştay bir kararında¹⁷ belediye sınırları içinde boş bir araziye dökülen hafriyatın, yol çalışmaları nedeniyle ve kamu hizmetinin yerine getirilmesi ile oluştuğu gerekçesi ile çevre kirliliği kabahatini oluşturmadığına hükmetmiştir.

5. Sonuç ve Öneriler

Yukarıda çevre kirliliğine ilişkin yasal düzenlemeler ve yaptırımları açıklanmaya çalışılmıştır. Bu açıklamalar ışığında Devlet ormanlarında çevre kirliliğine neden olunması halinde orman kanununda düzenlenmeyen bu fiilin genel kanunlar uyarınca cezalandırılabilmesi açıkça anlaşılmaktadır. Öncelikle Devlet ormanlarında kirlenmeye sebep olana hangi fiillerin suç hangi fiillerin ise kabahat olduğu belirlenmeye çalışılmalıdır. Bununla birlikte söz konusu fiillerin hangi kanun ve maddelerine göre yaptırım uygulanabileceği tartışılarak, bu yaptırımları uygulayacak mercilerin de belirlenmesi gerekmektedir.

¹² Danıştay 14. Daire E. 2015/7730 K. 2018/4789 T. 20.6.2018

¹³ Danıştay 14. Daire E. 2015/1314 K. 2018/2292 T. 5.4.2018

¹⁴ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu E:2019/616 K:2019/6248 T.0512.2019

¹⁵ Danıştay 6. Daire E. 2019/11714 K. 2021/2125 T. 18.2.2021

Danıştay 6. Daire E. 2019/11072 K. 2020/8804 T. 6.10.2020

Danıştay 6. Daire E. 2020/2780 K. 2020/7324 T. 8.9.2020

Danıştay 6. Daire E. 2019/11714 K. 2021/2125 T. 18.2.2021

¹⁶ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, E:2015/2117, K:2018/710 T. 01.03.2018

¹⁷ Danıştay 6. Daire E. 2021/425 K. 2021/1285 T. 4.2.2021

Devlet ormanlarında suç oluşturabilecek çevre kirliliği fiilleri ile başlanacak olursa, madencilik faaliyetlerinden kaynaklı ve temellük kastı ile izin sahasının dışına madencilik atıkları bırakma fiilinin işgal ve faydalanma suçunu oluşturduğu konusunda Yargıtay görüşüne katılmakla birlikte, aslında bu fiilin işgal ve faydalanma suçu olmadığını, 6831 Sayılı Kanun'un 16. ve 92. maddelerinde düzenlenen izinli maden sahası dışına taşma suçu olduğunu ifade etmek mümkündür. Diğer taraftan 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 17. ve 93. maddelerinde düzenlenen işgal ve faydalanma suçunun unsurları belli olup bu maddi unsurları arasında orman sahasına atık bırakma fiili yoktur. Bu nedenle madencilik faaliyeti dışında, ormana atık bırakılmasının suç ya da kabahat olduğuna dair Orman Kanunu'nda bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla Devlet Ormanlarında çevre kirliliği fiilinin suç olarak tanımlanması için TCK'nın 181 ve 182. maddelerinde yazılı suçun unsurlarının oluşması gerekmektedir. Şöyle ki; TCK'nın 181. maddesinde ilgili kanunlarla belirlenen teknik usullere aykırı olarak ve çevreye zarar verecek şekilde, atık veya artıkları toprağa, suya veya havaya kasten veren kişiye altı aydan iki yıla kadar hapis cezası, 182. maddesine göre suçun taksirle işlenmesi halinde adli para cezası verilmektedir. Suçun kalıcı etki yaratmasında veya insan ve hayvanların sağlıkları üzerindeki etkisine göre de cezada ağırlaştırıcı haller uygulanmaktadır. Devlet ormanı içinde, ormanın bitki örtüsüne, toprağına veya orman içi sulara zarar verecek şekilde atık bırakılması da yukarıdaki madde uyarınca suç olarak tanımlanabilir. Kaldı ki, Yargıtay'ın emsal görüşü neticesinde bu atıkların çevreye zarar vermesi aranmamalı, zarar tehlikesinin varlığı dahi suçun tamamlanması için yeterlidir. Örneğin devlet ormanları içine orman toprağına karışması halinde toprağın yapısını bozacak nitelikteki ayrıştırılmamış inşaat atıkları, ayrıştırılmamış şehir çöplüklerini dökmek veya tesislerin arıtılmamış atıklarını bırakması ya da tehlikeli kimyasal atık bırakılması gibi fiiller, suçun oluşması için yeterlidir. Bu bağlamda orman memurları bu durumu bir suç tutanağı ile tespit edip, mevcut çevre kirliliğini ve etkilerini tutanakta açıklayarak idare tarafından suç duyurusunu TCK'nın 181. veya 182. sevk maddeleri uyarınca yapabilirler. Suçun şikâyete bağlı suç olmaması nedeniyle, soruşturması resen de yapılabilir ayrıca herkes tarafında da ihbarının yapılması mümkündür. Burada dikkat edilmesi gereken husus ise, devlet ormanı içinde 2873 Sayılı Kanun uyarınca milli park, tabiat alanları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanı olarak ayrılan yerlerde çevre kirliliğine neden olunmasıdır. Söz konusu durumun olması halinde orman muhafaza memurları tarafından suç tutanağı tutulabileceği gibi, suçun şikâyete bağlı olmaması

nedeniyle, soruşturması resen de yapılabilir ayrıca herkes tarafında da ihbarının yapılması mümkündür. Diğer bir konu da yine suç yerinin 2863 Sayılı Kanun kapsamında olup SİT alanında gerçekleşmesi durumudur bu halde de kanunun 65/a hükmü gereğince hapis cezasına çarptırılması gerekecektir, Bir diğer suç düzenlemesi ise, 1983 tarihli 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nda yer almaktadır. Kanunun 14/c). Maddesinde, bu kanunun kapsamına giren (milli Park, tabiat alanları, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı) alanlarda toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemlerin yapılamayacağını düzenlemiştir. Kanunun 21. Maddesinde, bu Kanunda yazılı yasaklamalara ve mecburiyetlere aykırı hareket edenler hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükümlenacağını belirtmiştir. Bilindiği üzere bir fiil hem suç hem de kabahat ise sadece suçtan dolayı ceza verilir.

Önceki bölümlerde de ifade edildiği üzere, 6831 Sayılı Orman Kanunu'nda çevre kirliliği fiilini konu eden idari bir yaptırım maddesi bulunmamaktadır. Dolayısıyla Devlet ormanlarında kirlilik fiiline dair idari yaptırım uygulanabilmesi ancak genel kanunlarda yazılı hükümlerle mümkündür. Buna göre devlet ormanlarında konusu suç teşkil etmeyen ve atıklardan kaynaklanan çevre kirliliği için idari yaptırım uygulanabilir. Çünkü Çevre Kanunu'nun temel amaçlarından biri doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunması esastır. Bu esaslara uymayanlar hakkında kanunun Devlet ormanları sınırları içinde uygulama alanı bulabilecek maddeleri sınırlıdır. Bunlardan ilki kanunun 20/k maddesidir. Bu maddeye göre, biyolojik çeşitliliği tahrip edenlere, Özel Çevre Koruma Bölgeleri için tespit edilen koruma ve kullanma esaslarına aykırı davrananlara ve sulak alanlar için yönetmelikle belirlenen koruma ve kullanım usul ve esaslarına aykırı davrananlara idari para cezası verilebilmektedir. Bu maddeye dayanarak devlet ormanlarında biyolojik çeşitliliği tahrip edecek şekilde kirlilik yaratanlara bu yaptırım uygulanabilir. Biyolojik çeşitliliğin ne olduğu konusunda da çevre kanunu bir tanım getirmiş ve bu tanıma göre, ekosistemlerin, türlerin, genlerin ve bunlar arasındaki ilişkilerin tamamı biyolojik çeşitlilik olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan yola çıkarak, devlet ormanlarında fauna ve floranın hayatta kalmak için çevreleriyle kurdukları yaşamsal düzenin bozulması ya da tahrip edilmesi yeterlidir. Örneğin civardaki bir işletmenin yaymış olduğu gaz ya da tozların bitkilerin kurumasına sebep olması veya bundan etkilenen hayvanların yaşam alanlarını değiştirmek zorunda kalmalarıyla birlikte oradaki yaşam döngüsünün bozulması veya bitkilerin kök gelişimini

engelleyecek şekilde betonlaşma ya da orman toprağının üstünün kapatılarak geçirgenliğin engellenmesine sebep olacak doğal olmayan yer örtücülerinin kullanılması gibi sebepler sayılabilir.

Devlet ormanlarında uygulanabilecek bir diğer kanun maddesi ise 20. Maddenin r fıkrası, yani bu kanunda ve yönetmeliklerde öngörülen usul ve esaslara, yasaklara veya sınırlamalara aykırı olarak atıkları geçici veya ara depolama şeklinde devlet ormanına bırakılmasıdır. Bu konuyla ilgili sıkça karşılaşılan konu devlet ormanlarında hafriyat ve inşaat atıklarının bırakılması fiilidir. Bununla ilgili olarak 2872 Sayılı Çevre Kanunu ve Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği hükümleri düzenlenmiş, özel veya resmi tüm kurum ve kuruluşların faaliyetleri sonucu ortaya çıkan hafriyat toprağı ile inşaat/yıkıntı atıklarının büyükşehir belediyelerinin gösterdiği ve izin verdiği yerler dışına dökülmesi yasaklanmıştır. Konuyla ilgili Danıştay kararları¹⁸ incelendiğinde Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının izinsiz dökülmesi fiili için Çevre Kanununun 20/r maddesinin uygulandığı görülmektedir. Dolayısıyla devlet ormanlarına izinsiz hafriyat veya inşaat atığı dökülmesi fiili için yine bu maddeye dayanarak idari para cezası uygulanabilir. Aynı durum kanununun 20/v maddesi gereği tehlikeli atıklar için de geçerlidir.

Ancak bu konuyla ilgili Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 2018 tarihli emsal kararlarında¹⁹, idari para cezasına konu eylemin, bir kamu hizmetinin yerine getirilmesine yönelik olması ve çevreyi kirletme sonucu doğurmaması durumunda, 2872 Sayılı Çevre Kanunu'nu ihlal etmediğine karar verilmiştir. Örneğin bir yol çalışması kapsamında ortaya çıkan atığın boş bir araziye bırakılması durumunda hem kamu hizmetinin görüldüğü hem de çevreyi doğrudan kirletme sonucunun oluşmadığına kanaat getirilmiştir. Fakat kanaatimizce fiilin devlet ormanı sınırları içinde gerçekleşmesi halinde, her ne kadar orman içi boşluk da olsa orman ekosisteminin bir bütün olması ve doğal olmayan ve kirletici özellikli atıkların orman ekosisteminde yaşayan canlılar için de bir tehlike oluşturabileceği gözetilerek, kamu yararına bir faaliyet olsa dahi, bu atıkların devlet ormanına atılması Çevre Kanununun 20/r maddesindeki idari yaptırımını gerektirecek bir fiil olacaktır, bununla birlikte hem (k) hem de (r) fıkralarındaki fiillerin, kurum, kuruluş ve işletmeler tarafından işlenmesi durumunda 20. Maddenin (gg) fıkrasındaki ağırlaştırıcı hüküm gereğince 3 katı uygulanabilecektir.

Devlet ormanlarında uygulanabilecek bir diğer idari para cezasını gerektirecek fiil ise, Çevre Kanununun (s) fıkrasında düzenlenmiş kamuya açık yerlerde her ne şekilde olursa olsun çevreyi kirletenlere uygulanacak idari para cezasıdır. Bu yaptırım, devlet ormanlarında dinlenme ve rekreasyon amaçlı olarak kamuya açılan mesire yerleri için uygulanabilir. Kanununun 20. Maddesinin (k) ve (r) fıkralarında çevrenin tahrip edilmesi fiiline konu edilmeyecek ve çevrede meydana gelecek, canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek olumsuzluklara neden olan fiiller bu kapsamda değerlendirilmelidir. Yukarıda da belirtildiği üzere mesire yerlerinde uygulanabilecek olan bu yaptırım türüne, piknikçilerin doğada bıraktıkları plastik atıklar örnek olarak gösterilebilir. Çünkü plastik atıklar hem yaban hayatına zarar vermekte hem de malzemenin doğada çok uzun yıllar boyunca ayrışmaması nedeniyle orman toprağına ve dolayısıyla ekolojik dengeye olumsuz etkisi olabilmektedir.

Çevre Kanunu'nda para cezasını uygulamakla yetkili merciler dışında bu cezaların yetkisiz merciler tarafından uygulanması halinde ise tesis edilen idari işlemler yargıdan dönmektedir. Dolayısıyla Çevre Kanunu'na istinaden uygulanacak idari para cezalarında kabahati tespit eden orman idaresi memurlarının, idari para ceza tutanağının düzenlenmesi için Çevre Kanununun 12. ve 24. maddelerinde tanımlanmış mercilere bilgi vermesi gerekmektedir. Bu merciler; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı merkez teşkilatında genel müdür, taşra da ise il müdürleridir. Bununla birlikte kanunda belirtilen ve yetki devri yapılmış, il özel idareleri, çevre denetim birimlerini kuran belediye başkanlıkları, Denizcilik Müsteşarlığı, Türkiye Çevre Ajansı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı adına yetkilendirilmiş personellerdir. Bu noktada Orman Genel Müdürlüğü'nün her yıl Çevre ve Şehircilik İklim Değişikliği Bakanlığında idari para cezası vermeye yetkilendirilen kurum ve kişilerin listesini talep etmesi gerekmektedir. Orman idaresi tarafından yapılan bilgilendirme ile idari para cezası tutanağı burada yazılı merciler tarafından düzenlenmelidir, orman idaresi memurlarının tuttıkları tutanaklara istinaden ceza verilmemelidir. İstisnası ise yine önceki bölümlerde de ifade edildiği üzere genel kolluk kuvvetleridir. Polis ve Jandarmanın kendi özel kanunlarından doğan yetkilerinden dolayı idari para cezası tutanağı hazırlayabilirler. Çalışma kapsamında Danıştay'ın Jandarma tarafından tutulan tutanakları

¹⁸ Danıştay 6. Daire E. 2020/8190 K. 2021/1286 T. 4.2.2021
Danıştay 6. Daire E. 2019/11122 K. 2020/8368 T. 29.9.2020
Danıştay 6. Daire E. 2019/8632 K. 2020/3777 T. 12.3.2020
Danıştay 6. Daire E. 2019/7522 K. 2019/12552 T. 28.11.2019

¹⁹ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu E:2015/2117, K:2018/710
T.01.03.2018
Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu E:2015/1828, K:2018/711
T.01.03.2018

tek başına yeterli gördüğüne dair yargı kararlarına ulaşılmış, polisin tutacağı tutanaklara dair emsal bir karara rastlanmamıştır. Ancak polisin de genel kolluk kuvveti olması ve Jandarma ile kamu güvenliği ve sağlığı için aynı yetkilere sahip olmasından dolayı ve polisin de yetki devri yapılmamış olsa dahi Jandarma gibi devlet ormanlarında Çevre Kanunu uyarınca idari para cezası tutanağı düzenleyebileceği kanaatine varılabilir.

Son olarak, evsel katı atıklara dair yaptırım maddesi Kabahatler Kanununda düzenlenmiştir. Evsel katı atıkların devlet ormanına bırakılması fiilinin cezası ise kanaatimizce Kabahatler Kanununa göre değil, 2872 sayılı Çevre kanunu 20/s hükmü uyarınca verilmelidir. Çünkü söz konusu atıklar doğada ayrışamayacak ve diğer canlılara da zarar verecek nitelikte olacaklardır. Bu nedenle evsel atıkların ormanda bırakılması ile cadde veya sokakta bırakılması zararlı etkisi bakımından aynı şekilde olmayacaktır.

Sonuç olarak çalışmada devlet ormanlarına zarar veren kirletme fiilline uygulanabilecek yaptırımları tartışılmıştır. 6831 Sayılı Orman Kanunu'nda düzenlenmediği için genel kanunlara gidilerek yaptırım uygulanabilecek bu fiillerin, 6831 Sayılı Orman Kanunu'nda düzenlenmesi acil bir ihtiyaçtır. Orman idaresi tarafından takip edilmesi ve yaptırımının da uygulanması gereken fiiller, kanunda etki derecesine göre ayrı ayrı cezalandırılacak şekilde düzenlenmelidir. İdari para cezası uygulayacak merciin de orman idaresi memurları olarak belirlenmesi gerekli yasal düzenlemede, fiil suç teşkil edecek nitelikte olacak ise ona göre de ayrıca hükümler eklenmeli ya da TCK'ya doğrudan atıf yapılmalıdır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Kaynaklar

Artuk, M. E., 2012. Çevrenin kasten kirletilmesi suçu. İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(1), 37-48.

Ayanoğlu, S., Coşkun, A.A., Güneş, Y., Elvan, D., Velioğlu, N., 2008. Orman mühendislerinin çalışma alanları hakkında tartışılan konulara ilişkin değerlendirmeler. Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University, 58(1), 91-110.

Ayaz, H., İnanç, S., 2009. Türkiye'de özel ormanlar. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi. Isparta, Bildiriler Kitabı, 55-64.

Başkan, Ş. E., 2013. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri çerçevesinde ölümün hizmet sözleşmesine etkisi ve yeni bir tazminat: Ölüm tazminatı. TBB Dergisi, 104.

Bilgili, M. Y., 2015. Anayasal bir hak olarak çevre hakkı. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(2), 563-584.

Bilgili, M. Y., 2020. Katı atık yönetiminde kullanılan bazı kavramlar ve açıklamaları. Avrasya Terim Dergisi, 8(2), 88-97.

Birben, Ü., Güneş, Y., 2015. Karşılaştırmalı hukukta orman mülkiyeti. Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University, 65(2), 46-58.

Coşkun, A.A., 1999. Türkiye'de ormanlardan yararlanmanın yasal esasları. Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University, 49(1), 83-110.

Gemalmaz, M., 1986. Bir insan hakkı olarak çevre hakkı ve türk düzenlemesi. Journal of Istanbul University Law Faculty, 52(1-4), 233-278.

Gençay, G., Birben, Ü., 2016. Çevre korumada hukukun rolü. 3rd International Symposium on Environment and Morality (ISEM2016) 4-6. Antalya-Turkey.

Gözler, K., 2013. Yorum ilkeleri, anayasa hukukunda yorum ve norm somutlaşması, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, s. 15-119.

Gözübüyük, A.S., 2005. Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları, Ankara, Turhan Kitabevi, 24.Baskı.

Gündüzalp, A. A., Güven, S., 2016. Atık, çeşitleri, atık yönetimi, geri dönüşüm ve tüketici: Çankaya Belediyesi ve semt tüketicileri örneği. Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-Dergisi, 9, 1-19.

Güneş, Y., Coşkun, A. A., 2004. Çevre Hukuku. Kazancı Hukuk Yayınları.

Gürün, F., 2018. Belediyelerde sağlık hizmetlerinin Türk mevzuatındaki yeri. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (6), 125-150.

Kar, B., 2014. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 854 Sayılı Deniz İş Kanunu'na Etkisi. Journal of Istanbul University Law Faculty, 72(2), 167-176.

Karayalçın, Y., Yongalık, A., 2008. Hukukta Öğretim-Kaynaklar-Metod: Problem Çözme. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.

Kayaer, N., 2019. Atık ve artıklarla çevrenin kasten kirletilmesi suçu (TCK M. 181/1). Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 21(1), 139-203.

Kazancı hukuk otomasyonu. <https://www.kazanci.com>. (Last accessed 11.11.2021)

Orman Genel Müdürlüğü, 2020. Orman varlığı. <https://www.ogm.gov.tr/tr/ormanlarimiz-sitesi/TurkiyeOrmanVarligi/Yayinlar/2020%20T%C3%BCrkiye%20Orman%20Varl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>. (accessed 01.11.2021).

Otacı C., 2015. Çevrenin kasten ve taksirle kirletilmesi suçuna (TCK 181, 182) ilişkin Yargıtay 4. Ceza Dairesi Kararlarında Belirlenen İlkeler. Ankara Barosu Dergisi, (1).

Özel, K. C., 2020. Çevreyi kirletme kabahati. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 24(2), 453-489.

Sezer, Ö., Dökmen, G., 2018. Kirleten öder ilkesi çerçevesinde Türkiye’de çevre vergileri ve negatif dışsallıklar sorunu. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (57), 163-181.

Solak, S. G., Pekküçükşen, S., 2018. Türkiye’de kentsel katı atık yönetimi: Karşılaştırılmalı bir analiz. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(3).

Talas, S., 2013. Türk Ceza Kanunu’nda çevrenin kasten ve taksirle kirletilmesi suçları. Journal of Istanbul University Law Faculty, 71(1), 1147-1157.

Taşer, A., Erdoğan, B., 2009. Türkiye’de tehlikeli atıklara ilişkin mevcut durumun analizi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (25).

Turgut, N., 1995. Kirleten öder ilkesi ve çevre hukuku. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 44(1).

Velioğlu, N., Yıldırım, H. T., 2007. Türk Orman Mevzuatı ve Avrupa Birliği (AB) mevzuatına göre ormanların yönetiminde katılım. Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University, 57(1), 21-31.

Zevkliler, A., 1986. Medeni Hukuk, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 5, Diyarbakır.